

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 7. aprila 2022*

„Predhodno odločanje – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13/EGS – Načelo učinkovitosti – Načelo enakovrednosti – Sodni postopek za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja – Pristojnost nacionalnega sodišča za nadzor po uradni dolžnosti – Nacionalni postopek odmere stroškov – Stroški, ki se povrnejo iz naslova nagrade odvetnika“

V zadevi C-385/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 49 v Barceloni, Španija) z odločbo z dne 7. julija 2020, ki je na Sodišče prispela 12. avgusta 2020, v postopku

EL,

TP

proti

Caixabank SA,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi K. Jürimäe, predsednica tretjega senata v funkciji predsednika četrtega senata, S. Rodin (poročevalec) in N. Piçarra, sodnika,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za EL in TP P. Gabeiras Vázquez, abogada,
- za Caixabank SA J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, abogado,
- za špansko vlado J. Rodríguez de la Rúa Puig in S. Centeno Huerta, agenta,

* Jezik postopka: španščina.

- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za Evropsko komisijo N. Ruiz García in J. Baquero Cruz, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 6. oktobra 2021

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6(1) in člena 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med EL in TP ter Caixabank SA v zvezi s stroški, ki se povrnejo iz naslova nagrade odvetnika in so dolgovani na podlagi sodnega postopka za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V štiriindvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno, da „morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic na voljo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah“.
- 4 Člen 4 te direktive določa:

„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

2. Ocena nepoštenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“
- 5 Člen 6(1) navedene direktive določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“
- 6 Člen 7(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

7 Člen 8 te direktive določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov.“

Špansko pravo

8 Člen 243(1) Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o zakoniku o civilnem postopku) z dne 7. januarja 2000 (BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575, v nadaljevanju: LEC) določa, da stroške odmeri med drugim sodni tajnik, pristojen za izvršitev sodbe. Ta sodni tajnik zniža višino stroškov, ki se zahtevajo iz naslova nagrade odvetnikov in stroškov drugih strokovnjakov, ki se ne obračunavajo po tarifi, če zahtevani zneski presegajo zgornjo mejo iz člena 394(3).

9 Člen 251, točki 1 in 8, LEC določa:

„Vrednost spornega predmeta se določi na podlagi ekonomskega interesa spora, ki se izračuna v skladu s temi pravili:

1. Če se vtožuje določen denarni znesek, ta znesek predstavlja vrednost zahtevka, če pa vrednost ni določena vsaj posredno, se šteje, da vrednost spornega predmeta ni določena.

[...]

8. V postopkih, ki se nanašajo na obstoj, veljavnost ali učinek obveznosti, se vrednost izračuna glede na skupni znesek dolga, tudi če se ta odplačuje obročno. To merilo za oceno vrednosti se uporabi za vse postopke, katerih cilj je uvedba, sprememba oziroma prenehanje obveznosti ali osebne pravice, če se ne uporabi drugo pravilo iz tega člena.“

10 Člen 253 LEC določa:

„1. Tožeča stranka v vlogi, s katero se postopek začne, navede vrednost spornega predmeta in jo utemelji. Navedena vrednost se vsekakor izračuna v skladu s pravili iz prejšnjih določb.

Sprememba vrednosti blaga, ki je predmet spora, do katere je prišlo po vložitvi tožbe, ne povzroči nobene spremembe vrednosti spornega predmeta niti vrste postopka.

2. Vrednost spornega predmeta je navedena jasno in natančno. Vrednost spornega predmeta pa se lahko navede posredno, če tožeča stranka ustrezno utemelji, da je ekonomski interes spora vsaj enak minimalni vrednosti, ki ustreza rednemu postopku, ali ne presega najvišjega zneska, določenega za skrajšani postopek (*juicio verbal*). Tožeča stranka se nikakor ne more omejiti na navedbo vrste postopka, ki ga je treba uporabiti, niti tožeči stranki prepustiti, da določi vrednost spornega predmeta.

3. Če tožeča stranka ne more določiti vrednosti spornega predmeta, niti posredno, ker je predmet brez ekonomskega interesa, ker tega interesa ni mogoče izračunati v skladu z nobenim od pravnih pravil za določitev vrednosti spornega predmeta ali ker – čeprav obstaja pravilo za izračun, ki se uporabi – vrednosti spornega predmeta ni bilo mogoče določiti ob vložitvi tožbe, se ta tožba obravnava po rednem postopku.“

11 Člen 394(3) LEC določa:

„Če se pri izvajanju določbe iz prvega odstavka neuspeli stranki naloži plačilo stroškov postopka, obsegajo stroški povrnitev nagrade za delo odvetnika ali stroškov drugih strokovnjakov, ki se ne obračunavajo po tarifi, pri čemer pa skupna vsota odmerjenih stroškov ne sme presegati ene tretjine vrednosti spornega predmeta za vsako od strank v sporu, ki ji je sodišče dosodilo stroške postopka. Izključno za to se zahtevki, ki jih ni mogoče oceniti, ovrednotijo na 18.000 EUR, razen če sodišče zaradi zapletenosti zadeve odloči drugače.“

12 Člen 411 LEC določa:

„Spremembe glede stalnega prebivališča strank, položaja sporne stvari in predmeta postopka, do katerih pride po začetku postopka, ne vplivajo na sestavo sodišča in sodno pristojnost, ki sta bili določeni glede na to, kar je bilo podano ob začetku litispence.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

13 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari in družba Caixabank sta 25. aprila 2008 sklenili kreditno pogodbo, zavarovano s hipoteko, v znesku 159.000 EUR v tuji valuti.

14 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta leta 2016 pri predložitvenem sodišču vložili predlog za ugotovitev delne ničnosti te pogodbe, pri čemer sta se sklicevali na nepoštenost pogojev v zvezi s povračilom v tuji valuti.

15 V tem predlogu sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari navedli, da je treba znesek navedenega predloga, čeprav je ob vložitvi tožbe preostali dolgovan znesek znašal 127.269,15 EUR, šteti za nedoločen. Ker se je namreč zadevni predlog nanašal na razglasitev ničnosti pogojev v zvezi z vračilom posojila, naj bi bilo mogoče njen dejanski znesek izračunati šele v fazi izvršitve morebitne odločbe, s katero bi bilo temu predlogu ugodeno.

16 Predložitveno sodišče je s sodbo z dne 29. novembra 2018 ugodilo predlogu tožečih strank iz postopka v glavni stvari, pri čemer je ugotovilo ničnost pogojev pogodbe v zvezi s povračilom v tuji valuti in odredilo ponovni izračun preostanka dolgovanega zneska ob upoštevanju zneska, ki bi ga tožeči stranki iz postopka v glavni stvari že povrnili, če bi bili že plačani mesečni obroki plačani v evrih in ne v tuji valuti. Ker družba Caixabank ni uspela, se ji je naložilo plačilo stroškov.

17 Sodni tajnik je z odločbo z dne 1. oktobra 2019 vrednost spora glede stroškov določil na 30.000 EUR za izračun odvetniških nagrad v skladu z merilom 15 meril usmeritve odvetniške zbornice v Barceloni (Španija) in na 18.000 EUR za izračun stroškov procesnih pooblaščenec v skladu z določbami člena 394(3) LEC. Poleg tega v skladu s to določbo skupni znesek odvetniških nagrad, ki se lahko naloži stranki, ki se ji naloži plačilo stroškov, ne sme preseči tretjine zneska, na katerega se nanaša spor, to je v obravnavanem primeru 10.000 EUR, za procesne pooblaščenca pa velja posebna tarifa.

18 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta vložili revizijo zoper odločbo sodnega tajnika z dne 1. oktobra 2019, v okviru katere je predložitveno sodišče vložilo ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, ker dvomi o skladnosti španske ureditve na področju izračuna stroškov z Direktivo 93/13.

- 19 Predložitveno sodišče navaja sodbo Audiencia Provincial de Barcelona (sodišče province v Barceloni, Španija) z dne 15. februarja 2011 (ES:APB:2011:1791), v kateri je navedena upoštevna sodna praksa Tribunal Constitucional (ustavno sodišče, Španija) in Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija).
- 20 V skladu s to sodbo po eni strani iz ustaljene sodne prakse Tribunal Constitucional (ustavno sodišče) izhaja, da se vrednost spornega predmeta, kot je določena v predlogu, ne more naknadno spremeniti, vključno z naslednjimi stopnjami pristojnosti.
- 21 Po drugi strani v skladu z isto sodbo iz ustaljene sodne prakse Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) izhaja, da je vrednost spornega predmeta, če ta med strankama ni sporna, v predlogu in odgovoru na tožbo dokončno določena, tako da stranke te vrednosti ne morejo več spremeniti v primeru tožbe ali kadar izpodbijajo izračun stroškov.
- 22 Po mnenju predložitvenega sodišča je bila v odločbi sodnega tajnika z dne 1. oktobra 2019 uporabljena ta ustaljena sodna praksa Tribunal Constitucional (ustavno sodišče) in Tribunal Supremo (vrhovno sodišče).
- 23 Vendar predložitveno sodišče navaja, da v nacionalni sodni praksi obstaja tudi drugo stališče, v skladu s katerim je treba ne glede na vrednost spornega predmeta odvetniške nagrade izračunati glede na njihovo dejansko ekonomsko vrednost in delo, ki ga je opravil zadevni strokovnjak. V zvezi s tem navaja sodbo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) z dne 5. oktobra 2001 (ES:TS:2001:7567).
- 24 V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 49 v Barceloni, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
 - „1. Ali je razlaga členov 251, 394(3) in 411 [LEC] iz sodne prakse, kot je sprejeta v sklepu z dne 1. oktobra 2019 in v skladu s katero je vrednost spornega predmeta izenačena z ekonomskim interesom spora, kar povzroči znižanje nagrade, ki jo je potrošnik plačal svojemu odvetniku, pri čemer se za podlago vzame fiksni znesek (18.000 EUR), ki je zakonsko določen samo za znesek, ki ga ni mogoče oceniti, ne pa za znesek, ki ni opredeljen, v nasprotju s členoma 6(1) in 7(1) Direktive [93/13], ker za potrošnika ni mogoče vzpostaviti pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi bil, če tega pogoja ne bi bilo, in to kljub temu, da je bila v sodnem postopku v korist tega potrošnika ugotovljena nepoštenost tega pogoja, in ker ne odpravlja nerazumne postopkovne zahteve glede omejitve stroškov, ta odprava pa bi potrošniku jamčila primernejša in učinkovitejša sredstva za zakonito uveljavljanje njegovih pravic?
 2. Ali je člen 394(3) LEC sam po sebi v nasprotju s členoma 6(1) in 7(1) Direktive [93/13] in onemogoča ali pretirano otežuje sodno uveljavljanje pravic, ki jih potrošnikom daje navedena direktiva, ker omejitev, ki jo navedeni člen nalaga za potrošnika, v smislu, da mora ta nositi del lastnih stroškov postopka, pomeni, da za tega potrošnika ni mogoče vzpostaviti pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi bil, če tega pogoja ne bi bilo, in to kljub temu, da je bila v sodnem postopku v korist tega potrošnika ugotovljena nepoštenost tega pogoja, in ker ne odpravlja nerazumne postopkovne zahteve glede omejitve stroškov, ta odprava pa bi potrošniku jamčila primernejša in učinkovitejša sredstva za zakonito uveljavljanje njegovih pravic?“

Vprašnji za predhodno odločanje

Pristojnost Sodišča

- 25 Družba Caixabank in španska vlada izpodbijata pristojnost Sodišča za odločanje o dveh vprašanjih za predhodno odločanje. V bistvu namreč menita, da se Direktiva 93/13 ne uporablja, ker se je postopek v zvezi s preučitvijo pogodbenega pogoja iz postopka v glavni stvari že končal s sodbo, s katero je bila ugotovljena njegova nepoštenost, in ker je bil ta predlog za sprejetje predhodne odločbe vložen v okviru akcesornega postopka za odmero stroškov, katerih izračun zneska je odvisen izključno od nacionalne zakonodaje.
- 26 Sistem odmere stroškov iz postopka v glavni stvari je sicer poseben postopek pred nacionalnimi sodišči in torej načeloma spada na področje španskega procesnega prava.
- 27 Vendar je iz predložitvene odločbe razvidno, da je postopek odmere stroškov, v okviru katerega je bil vložen ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, neločljivo povezan in akcesoren glede na sodni postopek, v katerem je bila ugotovljena nepoštenost pogodbenega pogoja. Zato se družba Caixabank in španska vlada ne moreta sklicevati na neuporabo Direktive 93/13, ker je treba preveriti, ali sistem odmere stroškov iz postopka v glavni stvari ni takšen, da bi potrošnike zaradi stroškov, ki bi jim jih povzročil sodni postopek, odvrnil od uveljavljanja pravice do učinkovitega varstva, ki se v skladu s členom 7 te direktive zahteva v zvezi z nepoštenimi pogodbenimi pogoji (glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točki 44 in 45).
- 28 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da je Sodišče pristojno za odločanje o predlogu za sprejetje predhodne odločbe.

Dopustnost

- 29 Družba Caixabank in španska vlada trdita tudi, da vprašnji za predhodno odločanje nista dopustni.
- 30 Na prvem mestu v bistvu trdita, da predložitvena odločba ne vsebuje dejanskih ali pravnih elementov, ki jih Sodišče potrebuje, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljeni vprašanji. Dodajata, da v predložitveni odločbi ni navedeno, kakšen znesek nagrad je bil zahtevan od tožečih strank v postopku v glavni stvari, niti znesek, ki sta ga dejansko plačali iz tega naslova. Ker se je družba Caixabank strinjala s plačilom 7.018 EUR, to je zneska, ki je višji od fiksnega zneska 1.200 EUR, določenega v dogovoru o plačilu nagrade, naj bi bilo torej treba šteti, da so bili tožečima strankama iz postopka v glavni stvari stroški v celoti povrnjeni in da sta vprašnji za predhodno odločanje hipotetični.
- 31 Na drugem mestu, družba Caixabank in španska vlada se sklicujeta na protislovje v zvezi z zneskom, ki je osnova za izračun odvetniških nagrad, katerih povračilo lahko dobita tožeči stranki iz postopka v glavni stvari. V zvezi s tem naj bi obstajala razlika med besedilom prvega vprašanja in vsebino predložitvene odločbe.
- 32 Na tretjem mestu, španska vlada se sklicuje na nedopustnost prvega vprašanja v delu, v katerem se nanaša na razlago člena 411 LEC.

- 33 Najprej je treba opozoriti, da le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presoja nujnost in ustreznost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločiti (sodba z dne 6. oktobra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 34 Iz tega sledi, da za vprašanja o razlagi prava Unije, ki jih postavi nacionalno sodišče v pravem in dejanskem okviru, za opredelitev katerega je samo odgovorno in katerega pravilnost ni predmet presoje Sodišča, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odločanje o predlogu nacionalnega sodišča samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na postavljena vprašanja dalo koristne odgovore (glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 35 Poleg tega, zaradi duha sodelovanja, ki je v okviru postopka za predhodno odločanje prisoten v odnosih med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, dejstvo, da nacionalno sodišče ni predhodno navedlo nekaterih ugotovitev, ne vodi nujno do nedopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe, če Sodišče kljub tej pomanjkljivosti in ob upoštevanju elementov iz spisa meni, da lahko nacionalnemu sodišču poda koristen odgovor (sodba z dne 17. oktobra 2019, Comida paralela 12, C-579/18, EU:C:2019:875, točka 21).
- 36 V obravnavanem primeru je treba poudariti, prvič, da je predložitveno sodišče v vprašanjih za predhodno odločanje dejansko domnevalo, da sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari v položaju, v katerem morata kriti del nagrad, ki jih zahteva njun odvetnik in ki presega znesek nagrad, ki jih je povrnila družba Caixabank. Vprašanja za predhodno odločanje zato nista hipotetični.
- 37 Poleg tega, čeprav predložitveno sodišče ni navedlo vseh elementov, na katere se sklicuje družba Caixabank, je opis dejanskega stanja v predložitveni odločbi zadosten, da lahko Sodišče poda koristen odgovor na vprašanja za predhodno odločanje. To sodišče tako med drugim pojasnjuje finančno škodo, ki tožečim strankam v postopku v glavni stvari nastane zaradi uporabe sistema odmere stroškov iz postopka v glavni stvari.
- 38 Poleg tega, kot je bilo opozorjeno v točki 34 te sodbe, mora Sodišče v okviru porazdelitve pristojnosti med sodišči Unije in nacionalnimi sodišči upoštevati dejanski in pravni okvir, v zvezi s katerim se zastavljajo vprašanja za predhodno odločanje, kot je opredeljen v predložitvenem sklepu. Zato je treba ne glede na kritike, ki sta jih družba Caixabank in španska vlada navedli glede presoje dejstev predložitvenega sodišča, ta predlog za sprejetje predhodne odločbe preučiti na podlagi teh presoj (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, A. P. (Spremljevalni ukrepi), C-2/19, EU:C:2020:237, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 39 Drugič, ob predpostavki, da obstaja protislovje glede zneska, ki je osnova za izračun odvetniških nagrad, katerih povračilo lahko dobijo tožeče stranke iz postopka v glavni stvari, ta znesek ni odločilen za odgovor na vprašanje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta uporabi ureditve za odmero stroškov, ki je predmet spora o glavni stvari.
- 40 Tretjič, glede trditev, ki jih je španska vlada navedla v utemeljitev nedopustnosti prvega vprašanja v delu, v katerem se nanaša na člen 411 LEC, je očitno, kot je generalni pravobranilec ugotovil v točki 28 sklepnih predlogov, da se ti nanašajo na vsebino, in ne na dopustnost.

- 41 Ob upoštevanju vsega navedenega je torej treba ugotoviti, da sta vprašanji za predhodno odločanje dopustni.

Vsebinska presoja

Drugo vprašanje

- 42 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je treba preučiti najprej, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru odmere stroškov v zvezi s pravnim sredstvom glede nepoštenosti pogodbenega pogoja določa zgornjo mejo nagrade odvetnika, ki jo lahko potrošniku, ki je uspel v postopku v glavni stvari, povrne prodajalec ali ponudnik, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov.
- 43 Najprej je treba opozoriti, da je treba za pogodbeni pogoji, ki je razglašen za nepošten, načeloma šteti, da ni nikoli obstajal, tako da ne sme imeti učinkov za potrošnika. Zato mora biti posledica sodne ugotovitve nepoštenosti takega pogoja načeloma to, da se ponovno vzpostavi pravni in dejanski položaj potrošnika, v katerem bi ta bil, če ne bi bilo navedenega nepoštenega pogoja (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 61).
- 44 Poudariti je treba, da je bil v postopku v glavni stvari pogoj iz pogodbe o vračilu posojila v tuji valuti, katerega ničnost sta zahtevala zadevna potrošnika, razglašen za nepošten in da je bilo zadevni bančni ustanovi naloženo, naj ponovno izračuna preostanek dolgovanega zneska ob upoštevanju zneska, ki bi ga ti že povrnili, če bi bili že plačani mesečni obroki plačani v eurih in ne v tuji valuti. Zato je glede na posojilo, ki sta ga sklenila zadevna potrošnika, mogoče v smislu sodne prakse Sodišča šteti, da je bil v zvezi z njima ponovno vzpostavljen pravni in dejanski položaj v katerem bi bila, če ne bi bilo pogoja, ki je bil razglašen za nepošten.
- 45 V obravnavani zadevi pa se dvomi predložitvenega sodišča o skladnosti veljavne nacionalne zakonodaje s členoma 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 nanašajo na odmero stroškov, ki je predmet pomožnega postopka.
- 46 V zvezi s tem je treba poudariti, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 51 sklepnih predlogov, da pravila v zvezi z odmero stroškov v civilnih sporih pomenijo procesna pravila, ki v zvezi s stroški postopka za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja niso določena z Direktivo 93/13.
- 47 Sodišče pa je presodilo, da so, če na tem področju ni posebnih predpisov Unije, podrobna pravila za izvajanje varstva potrošnikov iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 v skladu z načelom postopkovne avtonomije držav članic določena v nacionalnem pravnem redu teh držav. Vendar ta pravila niti ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne položaje v nacionalnem pravu (načelo enakovrednosti), niti ne smejo biti izoblikovana tako, da v praksi onemogočajo ali preveč otežujejo uresničevanja pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije (načelo učinkovitosti). Iz tega izhaja, da porazdelitev stroškov sodnega postopka pred nacionalnimi sodišči spada v postopkovno avtonomijo držav članic, če sta spoštovani načeli enakovrednosti in učinkovitosti (sodba z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točki 83 in 95 ter navedena sodna praksa).

- 48 V zvezi z načelom učinkovitosti, ki je edino upoštevno v postopku v glavni stvari, je Sodišče že presodilo, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali preveč otežuje uporabo prava Unije, preučiti ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku, poteka tega postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. S tega vidika je treba po potrebi upoštevati načela, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka (sodba z dne 26. junija 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, točka 48 in navedena sodna praksa).
- 49 V obravnavani zadevi Direktiva 93/13 potrošniku daje pravico, da se obrne na sodišče, da bi dosegel ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja in njegovo neuporabo. Vendar pa je Sodišče presodilo, da pogojevanje odločitve o porazdelitvi stroškov takega postopka zgolj z zneski, ki so bili neupravičeno plačani in katerih povračilo je naloženo, lahko potrošnika odvrne od uveljavljanja navedene pravice glede na stroške, ki bi jih povzročila tožba pred sodiščem. Iz tega je sklepalo, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) te direktive ter načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujejo ureditvi, ki omogoča, da se del stroškov postopka naloži potrošniku glede na višino neupravičeno plačanih zneskov, ki so mu bili povrnjeni po ugotovitvi ničnosti pogodbenega pogoja zaradi nepoštenosti tega pogoja, saj taka ureditev ustvarja bistveno oviro, ki lahko potrošnike odvrča od uveljavljanja pravice do učinkovitega sodnega nadzora nad morebitno nepoštenostjo pogodbenih pogojev, ki jo podeljuje navedena direktiva (sodba z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točki 98 in 99 ter navedena sodna praksa).
- 50 Vendar je treba ta pravni položaj razlikovati od položaja, v katerem – kot v postopku v glavni stvari – stroške nosi izključno prodajalec ali ponudnik, ki je sklenil pogodbo s potrošnikom, ki je dosegel razglasitev ničnosti nepoštenega pogoja, vendar z omejitvijo – določeno z vrednostjo spora – najvišjega zneska stroškov, ki jih lahko temu potrošniku povrne njegov sopogodbenuk.
- 51 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 52 sklepnih predlogov, načelo učinkovitosti na splošno ne nasprotuje temu, da potrošnik nosi določene sodne stroške, kadar vloži tožbo za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja. Poleg tega ni sporno, da odvetniška nagrada navadno tvori bistven del stroškov, ki jih ima potrošnik v sodnem postopku (glej v tem smislu sodbo z dne 28. julija 2016, United Video Properties, C-57/15, EU:C:2016:611, točka 22).
- 52 Iz tega sledi, da načeloma ni v nasprotju z načelom učinkovitosti, da uspešen potrošnik ne dobi od poražene stranke povračila celotnega zneska odvetniških nagrad, ki jih je plačal.
- 53 Ker je namreč potrošnik izbral odvetnika, ki mu je zaupal obrambo, in se z njim dogovoril o nagradi, ki mu jo je treba izplačati, ni mogoče izključiti, da so ti stroški postopka previsoki zaradi neobičajno visokih nagrad, o katerih sta se dogovorila stranka, ki je pravdo dobila, in njen odvetnik. V tem okviru je Sodišče priznalo, da bi bila zakonodaja, ki določa pavšalne tarife za povračilo odvetniških stroškov, načeloma lahko upravičena, če bi bil njen namen zagotoviti, da so stroški, ki jih je treba povrniti, razumni, ob upoštevanju dejavnikov, kot so predmet spora, njegova vrednost ali delo, ki ga je treba opraviti za obrambo zadevne pravice (glej v tem smislu sodbo z dne 28. julija 2016, United Video Properties, C-57/15, EU:C:2016:611, točka 25).
- 54 V zvezi s tem je treba vseeno poudariti, da bi lahko postopkovna pravila, ki potrošniku povzročijo previsoke stroške, potrošnika odvrnila od vložitve pravnega sredstva glede na stroške, ki bi nastali zaradi tožbe v primerjavi z zneskom izpodbijanega dolga, ali od tega, da učinkovito brani svoje

pravice pred sodiščem, pri katerem je prodajalec ali ponudnik vložil tožbo (glej v tem smislu sodbi z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 69, in z dne 3. aprila 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, točka 54).

- 55 Sodni stroški, ki jih mora uspešen potrošnik imeti možnost dobiti povrnjene od neuspešne stranke, morajo biti torej dovolj visoki v primerjavi s skupnimi stroški sodnega postopka, da ne bi odvrčali tega potrošnika od uporabe pravnega varstva, ki mu je bilo zagotovljeno z Direktivo 93/13.
- 56 Države članice morajo torej, če v okviru svoje procesne avtonomije določijo sistem povračila odvetniških nagrad, ki vsebuje omejitev zneska, ki ga mora plačati prodajalec ali ponudnik, ki se mu naloži plačilo stroškov, določiti mejo, ki potrošniku omogoča povrnitev stroškov, ki so mu nastali, v višini razumnega zneska in sorazmernega s stroški sodnega postopka v zvezi z nepoštenostjo pogodbenega pogoja.
- 57 Nacionalno sodišče mora tako preveriti, ali je to tako v postopku v glavni stvari.
- 58 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru odmere stroškov v zvezi s pravnim sredstvom glede nepoštenosti pogodbenega pogoja določa zgornjo mejo nagrade odvetnika, ki jo lahko potrošniku, ki je uspel v postopku v glavni stvari, povrne prodajalec ali ponudnik, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov, če ta zgornja meja potrošniku omogoča povračilo razumnega in sorazmernega zneska stroškov, ki jih je objektivno imel zaradi vložitve takšnega pravnega sredstva.

Prvo vprašanje

- 59 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero je treba vrednost spornega predmeta, ki je podlaga za izračun stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku, ki je uspel v okviru tožbe v zvezi z nepoštenim pogodbenim pogojem, določiti v tožbi oziroma v skladu s katero je, če to ni mogoče, ta vrednost določena s to ureditvijo, ne da bi bila ta okoliščina lahko pozneje spremenjena.
- 60 Na prvem mestu je treba opozoriti, da je glede na spis, ki je na voljo Sodišču, z nacionalno ureditvijo iz postopka v glavni stvari določeno, da znesek, ki ga mora, zlasti iz naslova nagrade za delo odvetnika, povrniti stranka, ki ji je bilo naloženo plačilo stroškov, ne sme preseči tretjine vrednosti spora. Ta mora biti v skladu s členom 253 LEC navedena v vlogi, s katero se postopek začne. Poleg tega iz člena 251 LEC izhaja, da se, če se zahteva denarni znesek, šteje, da je vrednost spornega predmeta, če ta znesek ni določen, nedoločen znesek. Nazadnje, člen 394(3) LEC določa, da se le za namene izračuna zneska, ki ga je lahko stranka, ki ji je bilo naloženo plačilo stroškov, dolžna plačati za odvetnike, neocenljivim zahtevkom dodeli vrednost 18.000 EUR, razen če sodišče zaradi zapletenosti zadeve ne odloči drugače.
- 61 Glede zadnjenavedene določbe je torej treba ugotoviti, da se vrednost spora ne zdi nespremenljiva, ker jo sodni tajnik pristojnega sodišča in sodišče, ki je na koncu pristojno za odmero stroškov, lahko spremenita zaradi zapletenosti obravnavane zadeve. V zvezi s tem je iz elementov v predložitveni odločbi razvidno, da čeprav tožeči stranki iz postopka v glavni stvari v začetni vlogi nista določili vrednosti spornega predmeta, je bila ta pozneje v pomožnem postopku odmere stroškov določena na 30.000 EUR.

- 62 Na drugem mestu je treba poudariti, kot je bilo že opozorjeno v točki 48 te sodbe, da se varstvo pravic, ki jih ima potrošnik na podlagi Direktive 93/13, presoja glede na načelo učinkovitosti, katerega spoštovanje s strani držav članic se presoja zlasti ob upoštevanju načela pravne varnosti.
- 63 Določitev vrednosti spora takoj po vložitvi vloge, s katero se postopek začne, se zdi v skladu z načelom pravne varnosti, ker taka določitev, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 76 sklepnih predlogov, strankam postopka omogoča, da se seznanijo z morebitnimi ekonomskimi stroški spora od začetka postopka.
- 64 Poleg tega, kar zadeva znesek stroškov, katerih povračilo lahko potrošnik zahteva iz naslova odvetniških nagrad od stranke, ki ni uspela, se zdi, da ni v nasprotju z načelom učinkovitosti, da v skladu z načelom pravne varnosti nacionalna ureditev določa, da vrednosti spora ni mogoče spreminjati med sodnim postopkom, ker je treba na koncu postopka zagotoviti, da se stroški, ki jih je imel potrošnik, dejansko povrnejo, pri čemer se upošteva znesek nagrad, katerih vračilo se lahko glede na vrednost predmeta spora zahteva od prodajalca ali ponudnika, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov.
- 65 V zvezi s tem pa je bilo že v točkah 62 in 64 te sodbe poudarjeno, da mora biti učinkovitost varstva, ki se zahteva z Direktivo 93/13, zagotovljena z jamstvom potrošnikom, da se jim povrnejo stroški, ki so jim nastali v višini razumnega zneska, sorazmernega s stroški odvetniških nagrad v sodnem postopku zaradi ugotovitve nepoštenosti pogodbenega pogoja. Nacionalno sodišče, pristojno za odmero stroškov, se mora torej nazadnje prepričati, da zadevna nacionalna pravila potrošniku ne onemogočajo ali pretirano otežujejo uveljavljanja pravic, ki jih ima na podlagi te direktive.
- 66 V obravnavanem primeru določitev vrednosti spora na 30.000 EUR pri odmeri stroškov kaže, da ima sodni tajnik pristojnega sodišča, pod nadzorom nazadnje pristojnega sodišča, polje proste presoje, potrebno za oceno vrednosti zadevnega spornega predmeta ob upoštevanju zakonsko določene zgornje meje stroškov, ki se lahko povrnejo, na tretjino te vrednosti. Nazadnje pristojno nacionalno sodišče mora odmeriti stroške, pri teh izračunih zagotoviti, da stroški, ki jih je treba ob upoštevanju te zakonske omejitve dejansko povrniti, ustrezajo razumnemu znesku, ki je sorazmeren s stroški, ki jih je potrošnik objektivno imel za vložitev zadevnega pravnega sredstva.
- 67 Glede na vse te preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero je treba vrednost spornega predmeta, ki je podlaga za izračun stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku, ki je uspel v okviru tožbe v zvezi z nepoštenim pogodbenim pogojem, določiti v tožbi oziroma v skladu s katero je, če to ni mogoče, ta vrednost določena s to ureditvijo, ne da bi bila ta okoliščina lahko pozneje spremenjena, če lahko sodišče, nazadnje pristojno za odmero stroškov, svobodno določi dejansko vrednost predmeta spora za potrošnika in mu zagotovi pravico do povračila razumnega in sorazmernega zneska stroškov, ki jih je objektivno imel zaradi vložitve takšnega pravnega sredstva.

Stroški

- 68 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

- 1. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah, v povezavi z načelom učinkovitosti, je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru odmere stroškov v zvezi s pravnim sredstvom glede nepoštenosti pogodbenega pogoja določa zgornjo mejo nagrade odvetnika, ki jo lahko potrošniku, ki je v sporu glede vsebine uspel, povrne prodajalec ali ponudnik, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov, če ta zgornja meja potrošniku omogoča povračilo razumnega in sorazmernega zneska stroškov, ki jih je objektivno imel zaradi vložitve takšnega pravnega sredstva.**
- 2. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti, je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero je treba vrednost spornega predmeta, ki je podlaga za izračun stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku, ki je uspel v okviru tožbe v zvezi z nepoštenim pogodbenim pogojem, določiti v tožbi oziroma v skladu s katero je, če to ni mogoče, ta vrednost določena s to ureditvijo, ne da bi bila ta okoliščina lahko pozneje spremenjena, če lahko sodišče, pristojno za odmero stroškov, svobodno določi dejansko vrednost predmeta spora za potrošnika in mu zagotovi pravico do povračila razumnega in sorazmernega zneska stroškov, ki jih je objektivno imel zaradi vložitve takšnega pravnega sredstva.**

Podpisi